

А.А. Єремія, асист. (*ХДУХТ, Харків*)

ФІНАНСОВІ ДЖЕРЕЛА ВІДТВОРЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ

Конкурентні умови господарювання в Україні вимагають від підприємств оптимального використання економічних ресурсів, пошуку джерел їх відтворення та забезпечення своєчасної заміни й оновлення основних засобів.

Проблему пошуку необхідних фінансових ресурсів для відтворення основних засобів вирішувало чимало вчених. Аналізуючи економічну літературу, можна відмітити різні підходи вчених щодо класифікації фінансових джерел відтворення основних засобів. Деякі науковці виділяють тільки власні та залучені ресурси, інші – внутрішні (власні) і зовнішні (позикові та залучені). Дискусії ведуться і щодо потреби включення бюджетних коштів в склад фінансових джерел. Але переважна більшість економістів всі фінансові ресурси поділяють на власні, позикові та залучені.

Найчастіше пропонується наступна класифікація джерел фінансового забезпечення відтворення основних засобів. До власних джерел відносять амортизаційні відрахування, нерозподілений прибуток, частину статутного капіталу, погашення довготермінових фінансових вкладень, надання в оренду частини майна, іммобілізований в інвестиції зайвий оборотний капітал, додатковий капітал, резервний капітал. До позикових коштів належать довгострокові кредити банків, емісія облігацій, цільовий державний кредит, податковий інвестиційний кредит, лізинг. До залучених коштів відносять емісію акцій та інвестиційних сертифікатів, безвідшкодовне цільове фінансування, іноземні інвестиції, кредиторську заборгованість.

Джерела інвестиційних ресурсів різноманітні, але це не означає, що підприємства мають великі можливості вибору. Навпаки, в умовах економіки України теоретичні можливості фінансування процесів відтворення істотно відрізняються від реальних. Тим більше важливо правильно оцінити позитивні і негативні сторони кожного джерела коштів, його реальну ціну для підприємства, щоб прийняти найбільш раціональне рішення.

Аналізуючи джерела фінансування інвестиційної діяльності підприємства, яка направлена на забезпечення її успішного функціонування в довгостроковій перспективі, необхідно прагнути до мінімізації ціни, яку підприємство заплатить за ресурси, які

залучаються. Вона може бути мінімальною, якщо інвестиційні проекти фінансуються за рахунок власних ресурсів підприємства.

За даними Державного комітету статистики власні кошти підприємств є основним фінансовим джерелом інвестицій в основний капітал. Протягом 2005–2011 рр. їхня частка в загальному обсязі інвестицій в основний капітал на рівні економіки України склала 54,0...63,3%. Але потрібно відмітити, що в торговельній галузі підприємств а використовують власні кошти, як правило, для фінансування невеликих інвестиційних проектів, адже всі вільні ресурси вони намагаються спрямувати в оборотні кошти.

Одним із найбільш розповсюджених у світовій практиці способів залучення коштів є випуск цінних паперів. Так, у США компанії свої потреби до 30% фінансують за рахунок кредитів банків і до 70% – за рахунок розміщення різного роду боргових зобов'язань; в країнах західної Європи близько 70% – це кредити, а 30% – боргові зобов'язання.

Українська економіка характеризується, по-перше, нерозвиненим фондовим ринком, що скорочує можливості підприємств в разі потреби мобілізувати необхідні кошти, а, по-друге, орієнтованістю банків на короткострокові операції на фінансовому ринку, а не на кредитування реального сектору економіки.

Аналіз процентних ставок, які сьогодні пропонують банки підприємствам, показав, що вони є надто високими, що фактично перекреслює можливості фінансування з банківських джерел. Зважаючи на це та низку інших об'єктивних чинників, в Україні кількість операцій з надання довгострокових кредитів для фінансування інвестиційних проектів у вітчизняній банківській системі знаходиться на низькому рівні.

Державна підтримка може здійснюватися лише для підприємств з особливим статусом довіри від держави, тому інвестиційна діяльність в торговельній галузі характеризується відсутністю держави як безпосереднього інвестора.

Таким чином, в умовах економічної кризи, більшість підприємств, з одного боку, не мають можливості використання ресурсів ринку позичкових капіталів і фондового ринку, а з іншого боку – не мають достатніх власних ресурсів для фінансування інвестиційної діяльності. Отже, залучення коштів приватних інвесторів як інвестиційного джерела у сучасних умовах є одним із найважливіших завдань.